

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 73—21. —

Proprietar: Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD.
Editor: Dr. AUREL VLAD.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., Rottenbiller-u. nr. 5/b I.
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Cinstea cârjii.

— Două articole. —

I.

(***) Condeiu viitorului care va trece la răvaș frământările neamurilor pe acest pământ, ajungând la zilele acestui an, va trebui să se oprească o clipă în alergarea lui pe hârtie și, apăsând slova, va trebui să scrie cu amărăciunea dreptății jignite: „iar în anul o mie nouă sute șapte a gătit stăpânirea cel mai jalnic dar de paști semințiilor cari hrănesc Țara unguerească: le-a luat școala“...

Acest cronicar judecând fața vremii noastre, se va opri la mai multe.

Să judecăm și noi.

Nimic nu justifică mai deplin trebuința de a se susținea școala noastră, în rostul ei de până acum — decât ridicarea cuvântului de protestare unanimă a poporului nostru împotriva proiectului de lege al contelui Apponyi. Această școală cu munca ei înceată de până astăzi și-a putut trece în conștiința poporului dela sate trebuința ei neapărată. Așa necăjite cum au fost acele ziduri cu încăperile lor sărace, au fost totuși adăpostul năzuinței spre lumină a unui neam de oameni dornici de tainele învățării. Dascălul nostru sătesc, redus prin leafa lui prea îngustă la pretențiile unui trai aproape umilitor de modest, a săvârșit la măsuța lui de brad cel mai frumos apostolat al muncii. Asudând multe ciasuri pe zi sub acoperișul scund și plecat al unei căsuțe cu șaptezeci de suflete, a trudit acest dascăl învățându-i carte pe copiii oamenilor. După ciasurile acestei meserii care nu prea putea îndestuli foamea celor șapte guri dela casa lui, își așeza surtucul de cheutoarea unei grinzi și lua sapa și grebla supunând și la această muncă mâna care înainte cu o jumătate de cias potrivea slove pe tablă. Ascultând cu umilință îndrumările mai marilor săi bisericești, atins câte-odată în demnitatea tagmei lui de pornirile maștere ale cutărui preot, silit să-și asigure pe alocurea bunăvoința părintelui protopop prin plocoane cari zdruncinau de-a binele echilibrul lui material, supus privirii ascuțite a unui inspector ungar cu aere de stăpân neîncrezător, — acest dascăl a muncit înainte. Munca lui a rodit și a trezit în sufletele obștei tre-

buiința lui. Și această obște, ridicată în pripă din neștiință, a ajuns să înțeleagă puterea slovelor orînduite pe tablă. A ajuns să-și deie seama de greutatea meșteșugului de-a iscăli numele. A ajuns să poată prețui povețele unei cărți. Și-a putut premeni judecata încât să-i spuie, că școala e menită de-aci înainte să deslege taina puterii de viață a neamurilor.

Iată de ce s'au mișcat valurile de țărani pentru apărarea școalei. Acești oameni, din a căror sărăcie s'au ridicat zidurile necăjite, din a căror lipsuri s'au adunat fărâmiturile lefurilor dăscălești, au înțeles trebuința școalei, trebuința dascălului. Chemarea laconică a unei gazete a fost de ajuns ca țărani să rupă o zi din vremea lor măsurată și să alerge la oraș, la „adunare“.

Aceste adunări ale poporului sunt pentru ochii unui judecător un prilej de prețioase învățăminte. Ni-s'a dat o puternică dovadă că priceperea țărănilor noștri a ajuns la acea treaptă, unde începe interesul obștei pentru nevoile sale. Ni-s'a dovedit că școala e trecută în conștiința poporului dela sate și că acest popor a început să-și urnească rândurile, când e vorba de câștigarea sau apărarea unor drepturi. Imprejurarea, că acești săteni, cari în susținerea școalelor sunt elementul de grea contribuție bănească, sar în apărarea unei instituții care se razimă pe umerii lor, ne arată că țărănimea noastră a ajuns la un grad de conștiință a datorii sale. Această obște pornită cu sutele după strigarea „ne ia școala“, nu mai e înghebată din cohortele nepricepuților meniți să dibuiască după alarma unor oameni ce se învârtesc în jurul buzunarului lor, ci e ceata unor luptători stăpâniți de puterea unei idei. Față de acești țărani luminați, cari pot aprecia și trebuința unui sentiment de jertfă, cari pot înțelege și puterea tainică a tiparului, se schimbă îndatoririle de până acum ale celor ce păzesc soarta lor.

Dacă acolo în acel parlament al țării ar străbate măcar o notă tremurată din strigarea de îndrăzneală și demnitate a acelor mii de oameni necăjiți, dacă acel parlament n'ar fi numai palatul de izolare splendidă a unor oameni cari n'au durere pentru durerea celor din colibi, atunci ar trebui să așteptăm dela sfătuitoarii

acestei adunări o schimbare de busolă. Dar păreții de marmură ai acestei case n'au ocrotit nicicând îndemnuri bune pentru noi. Acolo își câștigă brevetul legalității pornirile unei uri fără suflet, acolo se duc la liman afacerile vânzătorilor după căpătuieli ușoare, acolo se împlinesc hatărurile celor cu inima în stomac. Acolo se urmează de decenii munca de dărâmare a acelor biete așezăminte cari s'au ridicat din truda noastră. Tot ce-a putut alcătui munca unui popor, tot ce ni-s'a dat prin dărnicia măsurată a unei rău răsplătite supuneri de veacuri, tot ce-a răsărit pe urma judecății echitabile a câtorva politicieni străini de noi, dar nesupuși unei lăcomii brutale, — tot se sfarmă acolo. De zeci de ani se trudeser serii de politicieni cu o îndărătnicie păcătoasă să sape viața acestor așezăminte.

Nu e vorba de ferbințeala unui avânt ocazional de Erostrați, ci e truda sistematică a unei poște de dărâmare. Rânduri de guverne au adăpostit aceiaș tendință, captușindu-și haina unei popularități răsuflăte cu aceleași mijloace de-o urâtă ieftinătate. Neținând seamă de trebuințele, a căror împlinire poate asigura viitorul politic acestei țări prin ecoul de mulțumire al tuturor neamurilor, aceste rânduri de oameni au smuls toate favorurile unor împrejurări politice de priința vremelnică, îngrămadind tot câștigul în buzunarul unei rase.

Sufletul, din care s'au zămislit regimentele de paragrafi, a fost în decenii de viață parlamentară acelaș. Cântecul e vechiu — numai cântăreții se schimbă. Trilurile de măiestrie ale contelui Apponyi sunt îndulcirea melodică, sunt falsificarea manierată a acelor note selbatice urlate de gâtlejul unui Nagy sau Markos. Noi, cari ascultăm și judecăm și putem desluși această înrudire vulgară — ne dăm seama și ne cunoaștem oamenii. Suntem lămurii, că răsunetul „adunărilor populare“ nu va aduce nici o schimbare de paragraf în puzderia de proiecte ale domnilor miniștri prezenți și viitori. Nici o atitudine a poporului nostru, decât doar cea a unei slugărnicii perverse, nu va putea provoca o nouă concepție a îndatoririlor acestor oameni cătră poporul nostru românesc.

Dar aceste atitudini ale țărânimii noastre trebuie să se resfrângă asupra felului de interpretare a datoriilor de către cărturărimea românească. Surtucarii noștri își au toate moștenirile lor din popor. Țărânimia le-a dat sufletul și le-a întărit punga. Acești țărâni trecuți peste stăvilarele unei inconștiențe iertătoare trebuie împărțâși de-aici înainte de nouă mijloace de apropiere. Rândurile de săteni cinstitori și dornici de carte nu mai sunt o mulțime cu ochi învăluți în ceață, care tace, sau strigă, după cum i-se cere. Acești oameni pierd una câte una toate însușirile unei prostimi umilite și simt încolțind în suflete germenul demnității, care răsar pe urma celei mai elementare culturi. Sufletul țărânimii noastre se regenerează cu încetul și se ridică premenit din negura unei umilinți istorice. Vechile slăbiciuni se aruncă cu încetul la o parte, ca niște haine rele, și în schimb prisosul de energie fizică al unui neam trăit în sănătatea relațiilor patriarhale primește botezul moral al unei creșteri culturale.

S'apropie vremea când sufletul triumfător al acestor oameni se va încercui din nou cu vechea vrednicie strivită și va cere sfătuitoarelor săi: *o demnitate.*

Școlile noastre. În legătură cu proiectul școlar al lui Apponyi, s'au lansat mai multe idei în scopul salvării școalelor prin câștigarea mijloacelor materiale trebuincioase. Avându-se în vedere, că proiectul lui Apponyi conține dispoziții pe baza cărora guvernul dispune și asupra școalelor, cari nu primesc nici un ajutor dela stat, întrebarea este, că oare în genere bine este, ca noi să ne forțăm și să jertfim și pe viitor

pentru școale sau să cerem ajutorul statului? Oare nu este mai consult, ca dacă între toate împrejurările statul dispune, el să aducă și jertfele? În genere chestiunea aceasta este atât de complicată și de importantă, încât confesiunile noastre ar trebui să-și cumpenească bine pașii, ce trebuie să-i facă în fața situațiunii grave, creată prin proiectul de lege al lui Apponyi.

Kossuth cuvîntează... Comisiunea de comunicațiune a Camerei ungare a ținut eri o ședință, în care a debătut proiectul de lege relativ la pragmatica funcționarilor dela căile ferate.

Cu acest prilej, ministrul de comerț Kossuth, răspunzând deputatului croat Tuskan, a făcut următoarea declarație:

„Înainte de toate declar în numele guvernului că acest guvern nici prin acest proiect nici pe orice altă cale nu are intențiunea de a viola sau știrbi drepturile Croației. Națiunea maghiară are însușirea, că-și îndeplinește între toate împrejurările angajamentele luate, chiar și în cazurile când n'a fost întâmpinat cu aceleași intențiuni curate“.

Și declarația aceasta a făcut-o un membru al cabinetului Wekerle, președintele partidului independist, cel mai puternic partid al parlamentului actual.

„Națiunea maghiară în totdeauna își împlinește angajamentele luate!“ Națiunea maghiară? Dar cine reprezintă această națiune? „Marele“ guvern care s'a angajat să realizeze votul universal cerut de toate națiunile țării, -- și-l amână de pe un an pe altul? „Marele“ guvern de tranziție care în loc să-și împlinească această unică misiune pentru care a fost chemat la cârma țării — prezintă Camerelor proiecte de legi jignitoare pentru cetățeni: proiectul lui Apponyi, proiectul lui Daranyi, proiectul lui Kossuth...

„Națiunea maghiară în totdeauna își împlinește angajamentele luate!“

Și legea desore egala îndreptățire a naționalităților?

E o nenorocire pentru un om care nu știe vorbi, ori că nu știe tăcea.

Cazul „Telegraful Român“. A fost timpul suprem, că ținuta „Telegrafului Român“ să fie supusă unei severe critici din punct de vedere bisericesc și național. Avem doar date pozitive, că un dignitar bisericesc din Sibiiu, — Înaltpreasfinția sa desigur îl cunoaște și este în poziția de a-l opri pe viitor dela atari fapte nedemne, — a trimes la minister mai multe articole păcătoase apărute în Telegraf, în cari s'a atacat ținuta deputațiilor naționaliști, — pentru a atrage atențiunea cercurilor înalte asupra acelor articole.

Precum se vede, „Telegraful român“ a decăzut întratăta, încât coloanele sale să fie folosite pentru ca cutare și cutare individ în mod perfid să se poată insinua la guvern. Oare aceasta a fost intențiunea marelui „Șaguna“? Oare pentru aceea susține archidieceza cu mari jertfe organul său? Oare aceasta este chemarea organului bisericești naționale? Oare mai poate fi obligament moral pentru cinstita preoțime gr.-orientală română de a abona o foaie, care într'atăta compromite cinstea și vaza bisericii? Nu crede Înalt Prea Sfinția Sa că e timpul suprem, ca să pue odată capăt acestor abuzuri păcătoase cari s'au comis și se comit pela Telegraf? Dacă guvernul țării are lipsă de un organ românesc, dispune el de mijloace pentru a și-l crea. Organul din Sibiiu are alt scop și altă menire. Biserica gr. orientală română nu poate face politică antinațională. Conducerea bisericească trebuie să grijască, ca să nu vină în conflict cu sentimentele adânc înrădăcinate ale credincioșilor săi. Atât pretindem și nu mai mult.

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA“

Câteva cuvinte despre monumentele noastre istorice.

I.

Trecutul nostru nu ni-a hărăzit o moștenire prea bogată. Despre viața noastră de optsprezece veacuri nu vorbesc multe documente. De-ai umbla prin toate locurile locuite de Români, n'ai întâlni prea adesea urme vechi, de multe sute de ani, cari să vorbească despre diferitele colțuri ale vieții noastre.

Și acesta e un rău. Dacă am avea monumente istorice vechi, am putea avea, pe urma lor, și o istorie culturală mai amănunțită, căci, e știut că monumentele istorice sunt unele dintre cele mai veritabile izvoare ale istoriografiei.

Monumentele noastre istorice cele mai vechi abia se pot lăuda cu o vrâstă de câteva sute de ani. Chiar dacă vom fi avut într'un trecut mai îndepărtat monumente însemnate, le-a nimicit dintele timpului și nepăsarea celor ce ar fi trebuit să se îngrijească de astfel de comori naționale.

Alte locuri, pe unde neamul nostru a avut odinioară mai mult noroc, sunt acoperite cu vechi monumente istorice, mai ales cu biserici și mănăstiri, cele mai multe ctitorii domnești, cum sunt în Bucovina, Moldova, Basarabia și Muntenia. Ardealul n'a avut același noroc. La noi puține biserici vechi ni s'au păstrat până în ziua de azi. Pricina e și sărăcia noastră tradițională care nu ni-a îngăduit să putem dura clădiri trainice. Vechile bisericuțe de lemn se înnoiau tot la un veac, și cu ele piereau rând pe rând și pagini frumoase din istoria noastră. Biserici mai solide la noi au început a se clădi târziu de tot. Sunt de tot puține biserici al căror leat să fie mai vechiu de 1700. Insuș veacul întreg al 18-lea ni-a dat, relativ, destul de puține biserici. Chiar și al 19-lea. În câte sate nu dai și azi, în luminatul veac al XX-lea, peste niște bisericuțe de lemn, cari stau să se dărâme de-asupra credincioșilor, — în cari plouă ca afară și cari sunt lipsite de orice frumuseță? La noi în Ardeal aceste lăcașuri dumnezeiești au fost arareori considerate și ca niște lăcașuri ale artei și ale frumosului peste tot. Dumnezeu, care s'a născut în iesle de dobitoace, nu se

uită la măreția lăcașurilor, ci la podoaba sufletelor, — aceasta era credința cu care se împăca și se împacă și azi destui. De sigur, și asta e ceva. Dar atunci de ce-i trebuiesc omului lăcașuri strălucitoare?

Arhitectura vechilor noastre biserici nu e ipsită cu totul de elemente artistice. Influența din țările române și amestecul destulor arhitecți sași de la noi a putut să aibă oarecare putere în unele locuri. — La multe biserici de ale noastre se pot vedea motive arhitectonice identice cu cele de pe la mănăstirile muntene sau moldovene, ceea-ce ne face să incheiem că era o legătură și un schimb între Românii din ambele lături ale Carpaților, în multe privințe. Chiar și pictura denotă aceleași lucruri. S'au găsit în Ardeal destule nume de pictori din țările române, cari au zăgăruit ca acolo bisericile noastre atât pe din lăuntru cât și pe din afară.

Insemnări pe pereții bisericii sau pe scoarțele cărților de strană cari încep a fi strânse la un loc și studiate, ne dau informații prețioase în această privință. Chiar și când pe cale oare-cum oficială se furizează

Sperăm, ca desbaterile sinodului vor fi de ajuns, ca să desmetească pe cei păcătoși și că nu o să fie lipsă de ocară mai drastică. De altfel în caz de lipsă vom fi și în poziția neplăcută de a servi și cu aceasta cură. Săpienti sat.

Kossuth sau Andrassy? Ziarul maghiar din America „Szabadság”, în numărul său din urmă publică o scrisoare a raportorului ungar de comerț în Statele-Unite, dr Szögyény György, în chestiunea detragerii debitului postal pentru acest ziar. Dr. Szögyény declară că nu ministrul de comerț Kossuth a interzis intrarea în Ungaria a ziarului „Szabadság”, ci ministrul de interne, Andrassy.

„Cu alte cuvinte, Kossuth îl denunță pe Andrassy”, zice din acest prilej „Bud. Napó”,

„Cum stăm cu faimoasa solidaritate a cabinetului?” — se întreabă apoi acest ziar.

Alegere la Zirc. În cercul electoral Zirc — cercul fostului deputat popular catolic Udvary — alegerea s'a fixat pe ziua de 5 Iunie n.

10 Mai în România.

Întreagă țara Românească serbează ziua de mâne, amintită în trei momente mari pe paginile istoriei ei.

La 1866 după detronarea domnitorului Ion Cuza, locotenenta domnească în care figurau N. Golescu, Lascar Catargiu și colonelul Haralamb a stăruit să se realizeze și ultima dorință votată de divanul ad-hoc, de a se chema la tronul țării un prinț străin, înzestrându-se cu drepturi dinastice ereditare.

La 10 Mai 1866 se întemeiază Domnia principelui Carol de Hohenzollern, adus în țară de Ion C. Brătianu.

La 1877 izbucnesc neînțelegerile între Imperiul rusesc și acela al Semilunei. Armata rusească e silită să traverseze România pen-

tru a ajunge pe câmpiile Bulgariei. România forțată de împrejurări primește alianța propusă de Ruși și când tunurile turcești bombardează orașele române de pe țărmul Dunării, Românii răspund cu aceeași armă, iar la București Camerele întrunite sub guvernul liberal al lui I. C. Brătianu proclamă independența României la 10 Mai 1877, recunoscută de puterile Europei, cu doi ani mai târziu la 1879, în urma învingerii reportate asupra Turcilor.

Urmarea firească a independenței României îi asigură înălțarea ei la rangul de regat la 18 Martie 1881, iar la 10 Mai al celuiiaș an principele Carol de Hohenzollern este încoronat de Rege al României.

Aceste sunt cele trei mari evenimente în istoria țării românești, pe cari întregă suflarea din regatul fraților noștri ține să le comemoreze, chiar și în aceste momente, când inima cetățenilor în urma tristelor năpăstuirii ce au năvălit asupra-le în anul acesta, nu e tocmai pornită spre înveselire.

Sunt mari aceste trei momente în istoria țării pentru că ele au asigurat României de astăzi poziția ei materială, financiară și economică, ele i-au asigurat stima în fața puterilor Europei; sunt mari pentru neamul întreg, pentru toți fiii acestui neam, răzläțiți sub domniri străine, pentru că fericirea și înălțarea României libere ne dă curaj în luptele noastre de rezistență.

De acolo să pornească lumina, de acolo să pornească îndemnul, frații noștri, cari își au zidită căscioara lor, să ne călăuzească pornirile noastre pe orice teren și mai ales să ne fie străjerii culturii noastre românești.

Aducem și noi în aceasta memorabilă zi prinosul nostru de omagiu și de admirațiune înțeleptului rege Carol, pentru mărețele Sale fapte, cari au dat României icoana ei de astăzi și sperăm, că înțelepciunea Sa și dragostea nețărmurită ce o poartă fericirii țării și a poporului Său, va usca lacrimile țărânilor și va smulge din inima ei jalea, ce a copleșit-o în momente de desnădejde.

Cele cinci milioane de țărani umili și blânzi privesc în această sfântă zi cu ochii umezi spre tron, întind mâinile lor tocite de muncă către Tine, rege Carol, ca să le asculte cu inima Ta de părinte al țării și al norodului glasul lor slab și înecat de durere și de trudă.

Și atunci când suferințele poporului vor fi alinate, atunci se va deschide pentru marea Românie o nouă pagină de glorie națională ce se va scrie cu litere de aur în cartea istoriei neamului.

Și aceasta va fi pe veci nemuritoare operă a înțeleptului Rege Carol.

Chestia Burdia-Telegraful-Român în sinodul arhidiecezan.

— Corespondență particulară. —

Ședințele de Vineri 4/17 Maiu, ale sinodului arhidiecezan, atât cea de nainte cât și cea de după amiază au fost foarte vrednice de eternizat pentru declarațiunile persoanelor puse în fruntea arhidiecezei în *afurisita* afacere „Burdia”, — declarațiuni foarte *caracteristice*...

În ședința de înainte de amiază deputatul dr. Nicolae Cosma, cu o motivare energică, dar — ținând cont de temperamentul lui — foarte calmă, pe care în speranță că vi-o va trimite el însuși, nu mă încumânt să o reproduc în extract manc, cum aş putea numai să-o fac, a adresat președintelui arhiepiscop-metropolit Ioan Meșianu următoarea *interpeleție*:

„Are cunoștință Ex. Sa despre articolii publicați în Telegraful Român, în cari s'a serbătorit deputatul *Burdia*, și spălat de păcatele trădării de neam, de cară s'a făcut acest om vinovat?”

„E aplicat Ex. Sa să facă cunoscut sinodului pe membri comisiei de redactare ai ziarului, instituiți pe baza concluzului sinod. 95/896, pentru ca să fie trași la răspundere? ori primește Ex. Sa răspunderea pentru ce se scrie în „Telegraful Român”, organul oficios al arhidiecezei?”

„Crede Ex. Sa, că este de demnitatea unei corporațiuni autonome și constituționale, ca după cele întâmplare să se mai susțină

în bisericile noastre un fel de a clădi străin, se susțin multe din elementele românești alături de cele străine. E interesant a urmări schimbarea și dezvoltarea arhitecturii noastre de aici sub diferite influențe externe, căci studiul acesta e în strânsă legătură cu istoria culturii noastre, de care nici nu se poate separa. Până acum ne lipsește, ce e drept, un istoric al arhitecturii române ardelenice, precum ne lipsește peste tot o istorie culturală, dar nu e mai puțin adevărat, că multe din capitolele acestei istorii au fost cel puțin atinse de către dl. N. Iorga, singurul care a cercetat în toate țările locuite de Români, monumentele istorice, și le-a descris, deși une-ori prea pe scurt, dar cu o adevărată pricepere de specialist. În notele d-sale de călătorie, ca și în unele articole din Sămănătorul și în câteva captole din cele trei volume de Istorie a Românilor în chipuri și icoane se găesc lămuriri prețioase despre bisericile românești din cele mai multe locuri, numiri cari pot fi și spre folosul inginerilor români doritori de a cunoaște arta românească în diferite locuri și în diferite timpuri.

Dacă d. e. preoții noștri de pe la sate și-ar da silința de a descrie în amănunte pe lângă istoricul bisericii (ca clădire și ca instituție) și felul clădirii bisericii, stilul și notele caracteristice; ale ei s'au cel puțin dacă s'ar putea alcătui un mare album de fotografii care să cuprindă chipurile tuturor bisericilor noastre, pe lângă indicarea anului zidirii și reparării, și a meșterului care le-a făcut — s'ar putea scrie un tractat destul de instructiv despre dezvoltarea arhitecturii și a picturii noastre bisericesti, care, oricum ar fi fost sau ar fi, e interesantă supt raportul istoric. Cine a vizitat expoziția din Sibiu (1905), s'a putut convinge din multele fotografii de biserici, din secția bisericii gr.-or. și gr.-cat., că în adevăr ce atenție merită și ce folos se poate trage din un astfel de studiu.

O operă ca aceasta ar putea să o înceapă consistoarele bisericilor noastre cari ar trebui să pretindă dela preoți să servească și în această privință cultura și istoria românească. S'ar putea alcătui, pe baza studiilor de până acum, un chestionar amănunțit, pe care avându-l oare-cum ca manuducere, preoții să fie în stare a da și ei adevărate

studii despre bisericile dela altarul cărora înalță rugăciuni. Pe baza acestor studii însoțite de fotografii, un om dibaciu înzestrat cu multă știință istorică, ar putea să edea apoi o istorie culturală nu numai interesantă, dar și complectă.

Ea ar putea servi, ba ar trebui neapărat să servească ca îndreptar pentru arhitectura noastră viitoare, căci, arhitectura noastră, are de sigur elemente originale și frumoase, la cari trebuesc adaose alte elemente numai după o precugetare mare. Numai în chipul acesta putem ajunge ca bisericile pe cari le vom clădi, să aibă o frumuseță reală și să fie mai mult sau mai puțin, și întruparea tradițiilor noastre culturale și bisericesti.

Preocupările noastre culturale nu-i permis să piardă din vedere cele două puncte de vedere: Studiarea și menținerea vechilor noastre monumente istorice — în cazul de față bisericile — și întocmirea viitoarelor noastre monumente în conglăsuire cu dezvoltarea lor istorică.

N. Foișior.

și mai departe concluzul sinodal 95|896, care impune preoției citirea și abonarea unei foi care ocrotește pe huliitorii bisericii și școalelor noastre și pe cel-ce ne-a calomniat în modul cel mai condamnabil — și astfel contribuie la demoralizarea preoției noastre?”

Archiepiscopul-metropolit răspunde imediat că:

„Declină dela sine răspunderea pentru cele publicate în Telegraful Român, cari cad sub răspunderea comisiei tipografice”.

Interpelantul se declară nemulțumit cu răspunsul, rezervându-și dreptul a face propunere în merit.

Sinodul ia răspunsul la cunoștință cu majoritate de voturi.

La rândul său deputatul Dr. Comșa face următoarea propunere:

1. Concluzul sinodal Nr. 95 din 1906, prin care se impune preoților abonarea ziarului „Telegraful Român”, să se caseze.

2. „Telegraful Român” rămâne ziarul oficial al arhidiecezei, fără ca să mai fie și ziar politic.

Propunerea se transpune la comisiunea bisericească spre examinare având a raporta asupra ei sub durata acestei sesiuni sinodale.

În ședința de după amiază, la care însă interpelantul, pe care vocațiunea sa de medic îl reclamase acasă la Săliște — nu era de față — referentul comisiei bisericești Dr. Gavriil Buzura în numele comisiei face următoarea propunere nici caldă, nici rece:

„Considerând, că Tel. Rom. prin conținutul său privitor la interesele și instituțiile bisericii noastre ortodoxe române stă mai aproape și de binele și interesele clerului nostru”; considerând că în el apar mulțime de ordinațiuni privitoare la misiunea și activitatea preoției din arhidieceză, precum și explicațiunea legilor civile despre cauze bisericești și școlare, și că deci este un îndreptariu de folos pentru activitatea pastorală a clerului nostru:

„Sinodul arhidiecezan nu află de lipsă a ridica din valoare concluzul sinodului Nru. 95|896 care îndatorează pe preoți a abona acel ziar.”

„Sinodul arhidiecezan află de bine ca Telegraful Român să se redacteze și de aici încolo de *spiritul contemplat de întemeietorul său Marele Andreiu baron de Șaguna*, iar administrația tipografiei arhidiecezane să exercite controlul necesar, ca să evite cazuri ca cel care a dat ansă la interpelația de față.”

Deputatul Nic. Bogdan, accentuând: că știrea actuală relativ la modul de redactare al „Telegrafului Român” care este organ oficios al arhidiecezei, pentru care însă nimeni nu voește să primească răspunderea — este în detrimentul bisericii, susține propunerea lui Comșa, ca nici un preot să nu fie obligat a-l abona, iar „Tel. Rom.” să nu se ocupe cu politica, ci numai cu afaceri administrative bisericești.

Arhimandritul dr. Ilarion Pușcariu, combate argumentele antevorbitorului zicând: că dînsul a spus și înainte de amiază că, în calitate de membru al Comisiunii tipografiei arhidiecezane, nu declină de tot dela sine răspunderea pentru ținuta „Tel. Rom.” dar în fine întreaga răspundere totuși numai redactorul are să o poarte, pentru că se publică acolo și articoli pentru cari se intențiază procese de presă, cum este și acuma un caz. Apoi noi avem și datoria de pietate către Marele Andreiu, întemeietorul „Tel. Rom.” să susținem acel organ al arhidiecezei așa cum el a aflat de bine a-l întemeia, și este și necesar să avem un organ politic bisericesc, pentru că adese-ori avem nevoie a ne apăra biserica contra atacurilor venite din diferite părți și nu ne-ar sta bine ca noi ca biserica autonomă să fim avizați la grația ziarelor altora, pentru că să ne putem apăra biserica, deci primește propunerea comisiei.

Parteniu Cosma nu se miră de loc, că în situațiunea actuală a „Tel. Rom.” deputatul Dr. Comșă propune reducerea acelei foi po-

litice la rolul ce i-se cuvine, la rolul de organ oficios al conzistorului arhidiecezan, în care să se publice numai lucruri cari privesc administrațiunea arhidiecezei. Un lucru, pe care nainte cu câți-va ani, când „Tel. Rom.” labora de mari deficite, îl propusese însăși comisunea organizatoare a sinodului.

Nu numai deputatul Dr. Comșa, ci toată lumea românească s'a scandalizat, când a văzut că pe un om ca Burdia, care ca fiu al bisericii noastre și membru în toate corporațiunile ei administrative și legislative, a denunciat biserica sa în modul cel mai infam și cel mai periculos în curentul șovinistic de astăzi, — că în corporațiunile sale face politică trădătoare de patrie, ceea-ce până în ziua de astăzi încă nime n'a îndrăznit se afirme despre biserica noastră, nici chiar vr'unul dintre aceia pe cari lumea îi consideră renegați, că pe un Burdia, pe care „Tel. Rom.” a fost cel dintâiu care pentru fapta lui de trădare l'a înferat cu epitetul de care s'a învrednicit, tot același „Tel. Rom.” vine ca din senin și-l scuză pe motive copilărești.

Și când vine deputatul Dr. Comșa aci la forul competent, la sinod și cere să i-se spună cine poartă vina și răspunderea pentru cele ce s'au publicat în „Tel. Rom.” i-se dă un răspuns evaziv, *Archiepiscopul declină dela sine răspunderea*, membri comisiei tipografice de asemenea, pentru-că deputatul Preda în calitate de membru al comisiei a declarat în fața sinodului că nu primește nici o răspundere, ceilalți membri ai comisiei — de față în sinod — au tăcut, iar dacă ar putea vorbi în chestiune și redactorul „Tel. Rom.” care e la masa jurnaliștilor, sigur, că și ei ar protesta contra primirii răspunderii.

Erau alte timpuri când episcopul Șaguna a înființat „Tel. Rom.”

Atunci a face politică națională românească îi conve ea guvernului de atunci și cu toate acestea nu numai, că Șaguna nu declina răspunderea dela sine, ci din contra exercia cel mai sever control asupra modului de redactare a Telegrafului. Ioan Raț, fostul protopresbiter al Hațegului îmi povestea — zice Cosma — cu ce spaimă aștepta el când era redactor al Telegrafului Român cenzurarea ziarului înainte de a-l pune sub presă. «Când mă urcam pe treptele reședinței, chemat la Exc. Sa — zicea Raț — căpătam bătaie de inimă, și când mă întorceam săream câte pe două — trei trepte la vale numai ca să scap mai iute din reședință, iar când absolvat de redactarea Telegrafului am părăsit Sibiiul, pe dealul Săcelului m'am dat jos din trăsură și întors cu fața către Sibiiu, am făcut mătanii și câteva cruci, mulțămind lui D-zeu că mi-a ajutat să scap din jugul de a redacta Telegraful Român. Și răposatul Zaharie Botu, fost redactor al Tel. Rom. încă știa să povestească multe despre libertatea ce o avea pe timpul lui Șaguna de a redacta organul oficios al arhidiecezei.

„Și întreb eu pe I. P. S. Sa — zice Cosma — au în cazuri date nu și astăzi pe dânsul îl face răspunzător guvernul pentru articolii publicați în Tel. Rom.? (Metropolitul face sămă cu capul ca „da”!). Asta este natural, precum natural este și aceea că și credincioșii bisericii tot pe capul bisericii îl face răspunzător în prima linie pentru articolii apăruiți în organul oficios al arhidiecezei, cari după vederile lor jignesc simțimintele lor de Români ortodoxi.

Deci *înzădar declină dela sine răspunderea archiepiscopul*, pentru că în faptă atât ca pe capul arhidiecezei, cât și ca pe președintele nostru, real și faptic al comisiei tipografice, tot pe dânsul îl face lumea răspunzător și din sus și din jos pentru cele ce se publică în Tel. Rom.

Și stând lucrul astfel, între împrejurările actuale chiar în interesul bisericii ar fi mai consult ca Tel. Rom. să nu fie foaie politică.

După Cosma a urmat la cuvânt Bogdan apărându-și în mod energic propunerea,

apoi referentul accentuând că partea ultimă a propunerii comisiei ar fi menită să curme anomalia existentă în viitor. În fine cu majoritatea voturilor s'a primit propunerea comisiei.

Această desbatere a fost una dintre cele mai de însemnătate în sesiunea sinodală din estan.

Organul oficios al arhidiecezei însă care ar avea datorința ca cel puțin desbaterile sinodale să le publice exact, nici măcar propunerile cari în protocolul sinodului trebuie să intre textual — nu le publică dacă acestea sunt genante pentru cei ce nu primesc răspunderea pentru cele publicate în Telegraf.

Astfel nu veți găsi propunerea lui Dr. Comșa în Telegraful care publică rapoarte despre ședințele de Vineri.

Din contra veți găsi declarația mincinoasă a lui Burdea înaintată la sinodul din Caransebeș.

Raportor

ROMANIA.

Discursul dlui Ioan I. C. Brătianu rostit la Brăila.

Domnilor,

Pare că este un făcut. Nu acum pentru prima oară se află cele două partide politice din România în situațiunile respective în cari le găsim.

La 1876, când o mare vijelie politică se pornise asupra acestui Stat, partidul conservator, atunci la guvern, a fost silit să se retragă și să lase în alte mâni sigure cămașă țării noastre, Principatul care în curând era să devină Regat. (Aplauze prelungite.)

La 1901 când o mare nevoie de altă natură, — financiară, se abătuse asupra acestui Regat, partidul conservator, care și atunci era la guvern și care contribuise de sigur ca s'o aducă, văzând că nu este în stare a o înfrâna, a plecat și a venit partidul liberal ca să scape țara de marea primejdie care o amenința. (Aplauze prelungite și îndelung repetate.)

În prezent, dlor, evenimentele tot astfel s'au întâmplat.

Situațiunea țării când era încă partidul conservator la putere, a devenit așa de amenințătoare, în cât conservatorii au constatat și cu această ocaziune că nu sunt în stare s'o domine, și ei singuri au recunoscut că partidul liberal trebuie să revină pentru a treia oară ca să scape Statul de o mare primejdie. (Aplauze prelungite și îndelung repetate.)

Astfel, în istoria noastră modernă, la rezolvirea a trei evenimente capitale, unul politic, altul financiar, cel de al treilea social, a fost chemat partidul liberal.

Știți, dlor, cum și-a îndeplinit partidul liberal această datorie în trecut. Puteți să fiți siguri că și în situațiunea grea de astăzi el va ști să-și îndeplinească menirea de a asigura viitorul acestei țări. (Aplauze prelungite și în delung repetate. Ovațiuni.)

Un mare cugetător a constatat că în natură necesitățile însăși ajută la crearea organelor. De asemenea de câte ori necesitățile devin mai imperioase în viața politică a statelor menite să trăiască, și organele chemate să le satisfacă trebuie să devie mai puternice pentru a domina necesitatea.

În momentul de față ne găsim înaintea unei situațiuni grele, înaintea unei situațiuni grave, foarte grave; însă cred că este în conștiința noastră a tuturor că aceste greutăți trebuie învinse și sunt sigur că împreună cu d-voastră le vom învinge. (Aplauze entuziaste.)

Domnilor, este o necesitate vitală de a împiedeca ca luptele politice din acest Stat să nu se transforme în războiul civil între clase. Pentru aceasta trebuie să înțelegem că este în interesul tocmai al proprietarilor și tutulor celorlalte clase ale societății românești ca așa pătrunse să fie de necesitatea bunului trai al țărâniei, încât țărâni să constate că în clasele celelalte au frați iu-

bitori tot atât de devotați cum pot să fie ei înșiși pentru interesele lor. (Aplauze prelungite.)

Nu este serviciu mai rău care se poate face în împrejurările de față, tot odată și Statului, și neamului, și însăși marelui proprietăți, decât a căuta să o convingă cine-va că interesele ei sunt deosebite de bunul traiu, de buna situațiune, de simțemintele frățești ale țaranilor. (Aplauze mult prelungite.)

Solidaritatea națională care este necesară în orice timp, în momentul de față este o necesitate absolută, esențială, vitală. Trebuie ca toți să arătăm chiar acelor spirite cari se puteau rătăci sub asprimea nevoilor, că în adevăr ei ne sunt frați; frați nu numai de nume, dar frați prin simțeminte și interesele care ne leagă cu ei; că ei găsec în noi apărătorii lor cei mai buni.

Acestea au fost simțeminte de cari un minut nu ne-am depărtat, cei cari formăm partidul și guvernul național-liberal, și consider că este misiunea noastră de a face ca prin acie și nu numai prin cuvintele noastre, acest adevăr mare să reiasă în mințile și în sufletele tuturor. (Entusiaste aplauze.)

Dlor, pentru aceasta credem că este de nevoie ca să ne încordăm toate forțele și să punem puterea Statului întregă pentru îndreptarea stărei țaranului.

S'au pronunțat cuvinte nechibzuite; s'a zis: n'are ce căuta Statul în relațiunile actuale dintre țărani și proprietari. Este o teorie greșită și falsă. Statul are dreptul să intervieve peste tot, unde sunt interese mari, intim legate de interesele Statului. (Aplauze mult prelungite.)

Nu poate să fie minte clară care să nu înțeleagă că în relațiunile actuale între proprietari și între țărani există un mare, un foarte mare interes de Stat. (Aplauze.)

Dar Statul n'are să intervieve de sigur, precum au zis unii, pentru a nimici sau a sdruncina dreptul de proprietate, ci din contră pentru a asigura încă mai mult adevăratul simțemânt de proprietate care nu poate fi temeinic stabilit decât atunci când este asigurată cea mai sfântă proprietate a omului, adică dreptul de a se putea folosi de munca sa. (Aplauze prelungite.)

Cum vi se spunea chiar adineaora de aci, nu se poate admite ca, sub formule teoretice și periculoase de neinterveniune a Statului, să se poată în realitate ocroti uzura și nedreptatea. (Aplauze furtunoase și îndelung repetate.)

Și de aceea, dlor, am luat ca primă sarcină misiunea — cum v-a spus dl președinte al consiliului de ministrii adineori — de a asigura țaranilor dreptatea, o bună administrațiune și stabilirea unor relațiuni economice, astfel încât ei să se poată bucura de produsul legitim al muncii lor. (Aplauze prelungite și îndelung repetate. Ovațiuni.)

Pentru aceasta vom pași tot cu atâta energie ca și atunci când am împedat mișcarea anarhică. (Aplauze furtunoase.)

Tot cu aceeași energie vom arăta că, dacă nu suntem oameni de desordine, nu suntem nici oameni de reacțiune. (Aplauze prelungite.)

Suntem servitorii deosebitelor interese numai întru cât ele sunt legitime și în armonie cu interesele Statului.

De aceea domnilor, cu hotărâre conștientă am voit ca ordinea să fie restabilită în Stat, și ca drepturile proprietarilor să nu fie jignite; de aceea avem preocupățiunea ca statul să ușureze pagubele suferite de ei. — Sunt autorizat de domnul prim-ministru în numele întregului guvern, să fac declarațiunea că vom propune viitorului parlament ușurarea pagubelor pricinuite de devastări și că vom studia cu aleșii d-voastră în ce măsură vor permite echitatea și mijloacele Statului pentru a repara aceste pierderi care interesează avuția națională.

Dar reparațiunea cea mare o vom căuta cu toată energia în îndreptarea stărei țărănimeii.

Cu hotărâre neînduplecată vom face ca, prin măsuri cât mai grabnice, țărănimea să iasă din situația, în care se găsește și care a permis unor rău-făcători să îndeplinească ceea-ce deplângem cu toții. (Aplauze prelungite și îndelung repetate. Ovațiuni nesfârșite și entusiaste.)

Domnilor, nu ne facem iluziuni. Opera pe care o întreprindem, este foarte grea și nu printr'o lege unică va putea ea să fie îndeplinită.

Va trebui un complex de măsuri cu caracter economic și cultural cari vor face obiectul lucrărilor noului parlament.

În primul rând ne îndreptăm atențiunea asupra învoielilor agricole și a controlului eficace pentru a stârpi abuzurile la cari ele au dat naștere. (Aplauze entusiaste și îndelung repetate. Ovațiuni nesfârșite.)

D'impreună cu legea Casei rurale, cu împedecarea trusturilor arendăsești, cu arendarea la țărani a moșiilor diverselor administrațiuni publice, vom lua toate măsurile menite a garanta și a încuraja munca țaranilor, a le îndrepta starea fizică și morală. (Aplauze prelungite.)

Dar pentru aceasta pe deasupra tuturor, o sfortare mare trebuie să facem pentru a modifica moravurile în administrațiunea noastră. (Aplauze prelungite și îndelung repetate. Ovațiuni.)

Întru realizarea acestui scop, domnilor, guvernul are nevoie de sprijinul tuturor oamenilor de bine ș'a tuturor Românilor cu conștiință de condițiunile de viață ale neamului. (Aplauze prelungite.)

Opera pe care ne luăm sarcina de a o realiza, este foarte grea, dar avem convingerea adâncă c'o vom îndeplini. (Aplauze prelungite și entusiaste. Ovațiuni nesfârșite.)

Avem domnilor, această încredere absolută, neclintită pentru că nu o punem în forțele noastre, dar în convingerea că nu se poate ca actele indispensabile vieții noastre naționale să nu se săvârșască. De oarece de opera, pe care am întreprins-o, este legat strâns viitorul Statului nostru, avem încrederea că o vom îndeplini. (Entusiaste și îndelung prelungite aplauze. Se fac ovațiuni dlui Brătianu.)

„V. Națională“.

Dela frați la frați.

D. P. S. Aurelian, președintele Ateneului din București, a trimis următoarea depeșă:

D-lui Alfredo Bacceli, deputat în Parlamentul Italian

Roma

„Adânc mișcat de binevoitoarele cuvinte la adresa României, rostite de Excelența-Voastră în sânul parlamentului Italian, Ateneul Român — care are onoarea de a vă număra printre membri săi — m'a însărcinat să vă exprim adâncă-i mulțumire.“

Programul zilei de 10 Maiu.

Iată programul festivităților de 10 Maiu în capitala țării:

Dimineața solemnitatea zilei va fi anunțată de 21 focuri de tun.

La ora 10 jum. dimineața se va celebra la Mitropolie un serviciu divin în prezența MM. LL. Regele și Regina a AA. LL. RR. principele Ferdinand și principesa Maria cu întreaga curte regală și princiară.

Vor asista la ceremonie președintele Consiliului, ministri, membri înaltei curți de de casație și de conturi, ai Academiei Române, corpul profesoral, președintele și membri Comisiunei interimare a Capitalei, ai Camerei de comerț etc.

Armata va ocupa în două șire întreaga cale dela Palat până la Mitropolie.

Plecarea MM. LL. și a AA. LL. RR. va fi anunțată prin 101 de focuri de tun.

La ora 11 și jum. vor începe defilările înaintea palatului Universității.

La 8 ore seara muzicele vor începe cântările în toate grădinile și localurile publice.

Registrele de subscripție vor fi deschise la palat toată ziua.

În aceeași zi se vor serba la ora 10 și jum. servicii divine la toate bisericile din comunele rurale și urbane din țară, la care vor asista reprezentanți autorităților locale.

Criza croată.

„În Croația nu e guvern, nu e partid, nu e cetățean, care să nu fie convins în adâncul inimii sale că situația că la căile ferate din Croația nu limba croată domnește, — e nu numai nedreaptă, ci ilegală. Această convingere se bazează pe lege“.

Aceste cuvinte ale deputatului croat Supilo caracterizează atitudinea cercurilor politice din Croația în fața proiectului de lege relativ la pragmatica funcționarilor dela căile ferate.

De altminteri, comisiunea de comunicațiune a Camerei, în ședința sa de ieri, la care a asistat și ministrul Kossuth și secretarul său de stat Szterényi, a primit proiectul, respingând propunerea deputatului croat Tuskan, ca proiectul să se remită guvernului cu îndrumarea ca, în deplină înțelegere cu guvernul croat, să-l modifice și să-l aducă în congrăsuire cu legea 40 din 1868.

Tuskan, în cursul discursului secretarului de stat Szterényi a părăsit sala de ședințe, declarând, că nu va mai lua parte la debateri.

*

Deputatul Supilo publică în numărul de astăzi al ziarului „Pesti Hirlap“ un articol foarte judicios, în care arată — cu legile în mână — cauza dreaptă a Croaților.

Citează discursul lui Szell, rostit în ședința Camerei dela 13 Ianuarie 1903 (când era ministru-președinte), în care recunoaște, că în Croația nu-i iertat să se folosiască altă limbă oficială, decât limba croată.

Citează articolul 57 al legii 30 din 1868, prin care se stabilește ca limbă oficială a organelor guvernului comun limba croată;

Citează articolul 9 al aceleiași legi, în care între chestiunile comune sunt înșirate și căile ferate și dovedește astfel ilegalitatea articolului 4 din proiectul de lege, prin care se spune că nu poate fi funcționar la căile ferate din Croația decât cel care știe ungurește.

Se referă la pactul încheiat între coaliția maghiară, în sensul căruia chestiunile controversate nu se vor lua în discuție decât după ce guvernul de tranziție își va fi împlinit misiunea.

După un an însă, coaliția maghiară vine și vrea să decreteze prin lege că pentru căile ferate din Croația limba oficială e limba maghiară. Se decretează astfel starea absurdă că în Croația croatul poate să fie — și fără să știe ungurește — director de poște, director de finanțe, președinte al curții de apel, ban și a. m. d. — dar nu poate să fie nici chiar cantonier sau frânar la căile ferate.

*

În comunicatul lor oficial, deputații croați declară că se vor mărgini, în Cameră să protesteze împotriva proiectului. Dacă însă proiectul se va vota, dieta croată cu nici un priet nu l va promulga. Unul dintre deputați a declarat că Croații dispun de mii de mijloace pentru a-i pricinui guvernului maghiar neconținute neplăceri. *Să nu uite Maghiarii că drumul spre Fiume duce prin Croația.*

— **Cercul Beketow, unul din cele mai vestite circuri din lume s'a deschis Sâmbătă în localul permanent din Budapesta, cu cele mai bune puteri artistice.**

Viitorul Austro-Ungariei.

(Urmare.)

Atâta despre rassa slavă din Austria. Putem însă, oare, presupune că chiar Germanii din Austria ar saluta încorporarea cu bucurie unanimă? Austriacul e totul, numai nu iloyal; și cel dintâi preț ce ar trebui să-l plătiască pentru uniunea lor cu Germania, ar fi pierderea dinastiei lor, de care îi leagă șase veacuri de tradiții glorioase. Căci e învederat că nici un Habsburg n'ar consimți niciodată, să fie vasalul regelui Prusiei.

Austria germană ar cădea, deci, la treapta, de provincie și ar ajunge o soartă asemenea Alsația-Lotaringiei, poate pe o scară cevași mai întinsă. Regimul actual al comodei „*Gemütlichkeit*“ i-ar face loc regimului de „*stramme Disziplin*“ a sistemului prusiac; și, ce e mai mult, Viena, fala oricărei inimi austriace, dintr'o reședință imperială ar ajunge un simplu oraș de provincie.

Și Germania, ea însăși? Înainte de toate ar înceta de-a mai fi Putere protestantă. În actualul imperiu german sunt (număr rotund) 35 și un pătrar de milioane de protestanți, față cu 20 milioane de catolici (ori 62 procente față cu 36). Anexarea provinciilor Austriei ar altera această proporție: 35 și trei pătrare milioane de protestanți față cu 41 milioane de catolici (ori 46 față cu 53). Intre alte multe efecte însemnate ale acestei schimbări, *Centrul* catolic, care și până acum ține echilibrul în Reichstag, ar ajunge într'o poziție de absolută predominanță. Aceste fapte explică eforturile desperate ale pan-germanilor de-a promova în Austria mișcările de „*Los von Rom*“. Ei își dau seama de resentimentul ce l-ar stârni în cei mai mulți Germani din Nord ori ce întărire a elementului romano-catolic în imperiul lor, și speră să-și ajungă ținta pe calea unui proselitism în mare. Moștenitorul de tron, Francisc Ferdinand, nu de mult a fost atacat pentru discursul său, în care a afirmat că „*Los von Rom*“ nu e de cât un alt nume pentru „*Los von Oesterreich*“. Dar nici o critică nu va putea întuneca faptul că a avut dreptate, și cu greu i se va putea aduce vr'o dojană pentru că le-a aruncat mânușa dușmanilor declarați ai dinastiei sale. Înainte de toate, însă, anexarea provinciilor austriace s'ar dovedi de fatală pentru uniunea câștigată la 1866 și 1870. Ar reînvia vechea rivalitate dintre Prusia și Austria, rivalitate care atâta vreme făcuse din Germania o cantitate neglijiabilă în ce privește chestiunile Europei. Prusia nu s'ar mai bucura de vechea poziție predominantă și Statele germane din sud, a căror antipatie pentru Prusia și sistemul ei e un fapt prea real, poate ar ajunge să viseze din nou despre o revizuire a *status-quo*-ului. Dresda, Muenchen și Stuttgart ar gravita spre Viena și antagonismul dintre Nord și Sud ar reînvia într'o formă mai acută decât existase oricând mai înainte. Din nou s'ar crea, pe baze nouă, un echilibru intern de puteri, — pentru distrugerea căruia Bismarck lup-tase viața întregă, — și s'ar slăbi capacitatea de forță al mașinei imperiale.

Și-apoi, n'ar fi lucru ușor să asimilezi ideile diplomatice — foarte deosebite — ale Berlinului și Vienei, ale lui Bismarck și Bülow, ideale în opoziție cu cele ale lui Beust, Andrassy și Goluchowski: și mai

greu ar fi să satisfaci, în același timp, și aristocrația prusiacă și cea austriacă în chestiunea funcțiilor diplomatice. Extinderea frontierelor fiscale, de altă parte, n'ar fi un schimb plăcut pentru lunckerii din Prusia ostică, ale căror interese egoiste tind la prețuri mari de carne și restrângerea importului de animale cornute. Tradiții istorice, sentimente de cast, convingeri fiscale, toate contribuie ca agrarii și conservativii să fie dușmani ai uniunii cu Austria, cu atât mai vârtos că unul dintre rezultatele ei probabile ar fi o convențiune comercială cu Ungaria, rivalul lor economic mai primejdios.

În vremea aceasta, desfășurarea evenimentelor din Austria cam greu va contribui la creșterea entuziasmului lor. Marea reformă a anului trecut a măturat vechiul sistem curial cu toate compromisele și anomaliiile lui și a introdus în locul lui sufragiul universal, făcând astfel din parlamentul austriac unul dintre cele mai democratice parlamente ale continentului. Această reformă, venind de jumătate din Jos, în urma unei mișcări spontane a maselor, de jumătate din Sus, în urma intervenirii directe și deschise a monarhului, e chemată să întărească legăturile de afecțiune dintre dinastie și popoarele ei și să adeverească mai mult decât oricând faptul că „*dinastia Habsburgică își are temeliiile largi în voința unui popor*“. Reforma aceasta reprezintă o sforțare firească de-a reduce frecările dintre rase la min mul posibil și de-a înlocui chestiunile de rassa cari dezbină astăzi partidele prin chestiuni politice și sociale. Dar și mai mult, această reformă a fost realizată de un minister care, pentru întâiași dată într'un șir lung de ani, avea la spatele sale o majoritate parlamentară; și sprijinul larg de care baronul Beck a fost împărțit de țara întreagă în criza transacțiunii, e un bun augur pentru viitor. Dacă apoi, precum e de sperat, prin schimbarea acesta se va consolida atât dinastia, cât și guvernul parlamentar, toate tendințele de desfacere vor primi o lovitură grea și, în acelaș timp, se va micșora în măsură simțitoare și gravitatea spre Germania. Pentru că efectele politice ale unei astfel de uniuni, probabil, ar fi întărirea acelor partide din Reichstag, la cari Berlin privește și astăzi cu cea mai mare bănuială.

Centrul s'ar întări prin adesiunea clericilor germani, a clubului polon și, cel puțin, a unei fracțiuni a Cehilor; progresiștii și Germanii naționali ar întări partidele din stânga; la social-democrații s'ar alătura tovarășii lor din Austria, cari — fiind mai puțin doctrinari decât socialiștii din școala lui Bebel — probabil ar servi zala atât de necesară a uniunii dintre Muncă și Burgeoazie, pentru care dr. Barth a luptat atâta vreme înzadar. Toate aceste ar anunța o eră nouă de democrație continentală, și chiar din acest motiv nu e verosimil că ar fi primită cu simpatie din partea claselor cari conduc astăzi Prusia.

Am arătat în de-ajuns că o politică de expansiune e expusă la mult mai multe obiecțiuni serioase decât ar voi Pangermanii, în fanatismul lor, să ne facă să presupunem. Ne referim din nou la cuvintele lui Bismarck: „*Noi n'am avea nici un folos de Austria germană, nici ca întreg, nici în parte, și nici nu ar putea să consolideze statul prusiac*

acviziția unor provincii ca Silezia austriacă și părțile din Boemia. N'ar putea să se facă nici asimilarea Austriei germane și nici Viena nu s'ar putea împăca de a fi guvernată ca un simplu anex al Berlinului.“ Aceste cuvinte sunt astăzi tot atât de adevărate ca și în ziua când întemeietorul Germaniei moderne își scria „*Memoriile*“. Ar fi absurd să afirmăm că urmașii lui s'au dovedit vrednici de tradițiile erei lui Bismarck; e, însă, greu de crezut că aceștia ar putea primejdui, atât de pripit, clădirea ce o datoresc muncii lui glorioase.

(Va urma.)

Cronica externă.

Regența principatului german Braunschweig.

Ca regent al principatului Braunschweig a fost designat principele Johann Albrecht zu Mecklenburg.

Cu toate, că alegerea încă n'a fost făcută, se asigură regența pentru principe e Johann Albrecht, care va intra cu obișnuitele triumfuri și festivități în ziua de 4 Iunie în principatul său.

Uniunile patriotice ale Braunschweigului au adresat mai înainte principelui Ernst August o scrisoare, în care cerea acestuia să înduplece pe unul din fiii săi să primiască aceasta regență. Principele a răspuns, că îi este oprită primirea guvernării de un alt stat federativ și prin urmare să se adreseze în altă parte.

*

Evenimentele în Rusia.

Din incidentul descoperirii atentatului îndreptat asupra țarului, consiliul imperial a ținut la 20 c. ședință sub președinția lui Golubew. În această ședință se infierează planul mișcesc al comitetului terorist. Vicepreședintele Golubew propune să se trimită țarului o telegramă de aderență și omagiu în care să-și exprime indignarea față de mișcarea teroristă și iubirea și credința față de regeneratorul Rusiei.

Propunerea a fost primită cu entuziasm de membrii consiliului și s'a expeditat Țarului o telegramă în acest sens. În urmă ei au cântat imnul imperial.

Atentate.

În Petersburg doi polițiști au fost împușcați noaptea pe stradă.

La Riga preotul luteran Schenermann a fost atacat când voia să plece la serviciul divin, de doi indivizi, cari au descărcat asupra lui focuri de revolver rănindu-l greu la braț și la picior.

În orașul Odessa tocmai în centru au fost aruncate două bombe asupra a doi ofițeri de poliție. Amândoi au fost mutilați în mod înspăimântător. Câțiva trecători au fost răniți. Un atentator a fost împușcat. Ceilalți au scăpat.

În stația Muravjovo un tren a fost atacat de o bandă de hoți, care voia să-l prădeze.

Soldații însărcinați cu paza trenului, care ducea cu el sume de 200 de mii de ruble au tras focuri de pușcă, silind pe atentatori să o ia la fugă.

Din Macedonia.

Cu ocazia înălțătoarelor sărbări dela Sibiu din anul 1905, între alte multe momente plăcute am avut prilejul să ascult și o conferință despre frații din Macedonia. Vorbia dl N. Diamandi, aromân gonit de Greci și trecut prin nesfârșite mizerii din cauza activității sale naționaliste. Ne spu-

nea, celor adunați ca să-l ascultăm în sala dela „Unicum“, lucruri așa de multe, de mari și de îngrozitoare, încât pare că nici nu-i puteam crede. Când ne vorbea despre persecuțiile sângeroase, cărora le sunt supuși frații noștri, despre omorurile cari se comit zilnic, — pare că ai tăia gâtul la niște pui, ne-a cuprins o groază.

În adevăr așa să fie? ne întrebam fiecare nedumerit. Și din nenorocire așa e. Frații noștri aromâni sunt expuși celor mai brutale maltratări, fiindcă sunt Români și nu Greci. Grecii, ajutați de bani din Grecia și chiar din România, susțin bande de antarți, cari, haiducește, tăbărăsc peste sate de Români,ucid pe oricine cutează să spuie, că e Român și nu grecoman, aprind, jefuesc, batjocuresc — și-și fac toate poftele sălbatice. E de necrezut, dar e adevărat. Guvernul turcesc n'are nici un interes să supravegheze de aproape aceste măcelări, el trece la ordinea zilei peste ele. Și — apoi despre multe nici n'auze căci se îngrijesc Grecii de asta.

Pentru a face o idee cetitorilor noștri despre starea Aromânilor și despre primejdia, în care se află, extragem de astădată dintr'un singur număr al „Românului dela Pind“, care apare în București sub conducerea dlui N. Bațaria, un bun scriitor, următoarele:

„Săptămâna trecută se încheie pentru Macedonia românească cu următoarele două crime: La Veria a fost împușcat ziua în amiaza mare bunul Român naționalist, Nicolae Zărcadă, iar la Magarova cavalerii comitetului grec au înjunghat cu cuțitele și pumnalele, lăsând-o moartă pe loc, o biată femeie bătrână de peste 70 de ani, care nu săvârșise alt păcat, decât că-și iubise prea mult limba și neamul, din care făcea parte.“

„În ziua de 13 Aprilie a. c., antartii greci au incendiat ziua în amiaza tot satul, în număr de 110 case, biserica și școala.

Au crutat numai 4 case de piatră, cari să le servească drept refugiu în caz de furtuni, sau în caz de vor fi urmăriți de cineva.“

„În ziua de 16 Aprilie a. c., Tegu Toli Palasca, primarul român din Lipoș, în vârstă de 35 ani, pe când dormea la turma sa lângă Mișeli, sat turcesc cu vre-o 200 familii, a fost atacat noaptea, orele 6. a la turca, de către doi indivizi și lovit grav în cap cu patul puștei.

Atentatorii n'au întrebuintat gloanțe, din cauza că nefiind departe de sat, ar putea fi prinși la detunăturile de puști.

Victima a scăpat cu viață, dar s'a ales cu maxilarul stâng sfărâmat și cu toate măselele rupte.“

„În ziua de 18 Aprilie a. c., doi albanezi, dintre care unul, numit Iliaz, făcea pe Beul, s'au dus în satul Fetitza cu scop, ca să omoare pe institutorul român G. Cella și preotul N. Zedru, plătiți fiind de comitetul grecesc din Neagușta.“

„Mama bunului naționalist Gorciu Glover, femeie trecută de 70 de ani, a fost înjunghiată la Magarova cu cuțitele de membri comitetului grecesc de acolo. Biata româncă a rămas moartă pe loc, iar asasinii au dispărut.“

Pe aceste căi umblă grecii să asigure liniștea în Macedonia. Lor nu le pasă de vieți, cari se stâng, mai ales, că nu-s de ale lor. Nu se dau îndărăt dela nici un mijloc permis și nepermis ca: amenințări de moarte, calomnii și intrigi pe lângă autorități ca inspirând groază între Aromâni să-i facă a renunța la școala și biserica lor și să se declare grecomani.

Comitetul teroristic grecesc, în frunte cu arhiepiscopul, au impus Românilor grecomani, prin teroare și amenințări cu moartea ca să n'aibe cu frații lor români nici în clinici în mănec și să întrerupă orice fel de relațiuni, personale sau comerciale.

Nu numai atât. Comitetul grecesc a amenințat cu moarte pe toți comercianții turci și jidani ca să refuze a vinde sau a cumpăra ceva de la Români, cari acum n'au de

unde să-și procure cel puțin cele necesare existenței.

Sistemul boicotării are efecte foarte dezastruoase.

Așa Celnicului-Caprini, care de 50 de ani de zile ține cu arenda moșia Topliani, pentru pășunatul turmelor sale, nu-i se închiiază anul acesta moșia, ori cât de avantajoasă ar fi arenda ce ar oferi, tocmai pentru faptul că proprietarul, turc, din Veria, a fost amenințat cu distrugerea conacurilor de la moșia sa.

De asemenea mai toți proprietarii turci, cari închiriaseră case la Români, neputând rezista teroarei comitetului au fost siliți — cu părere de rău — să invite pe români a evacua casele.

Așa fiind, Românii siliți vor fi a-și adăposti familiile lor prin corturi.

Intr'o zi de târg dl I. Delametra, Directorul școlii românești din Veria, din curiozitate, vrând a cumpăra tutun de la o prăvălie grecească, a fost refuzat, pentru motivul — pe care patronul prăvăliei Singhira precum și alți greci nu s'a sfiit a-l declara — că, din ordinul Arhiepiscopului, ei nu vor vinde nimic Românilor, cari sunt afurisiți.

Grecii urmează politica asta pentru că bine știu că Aromânii, cari și ca număr și ca putere reprezintă o valoare însemnată, îi vor întrece în toate dacă se vor întări pe bazele lor naționale. De aceia, în unire cu patriarhul, care are strânse legături cu antartii, ei caută pe toată linia să-și asigure oarecum terenul.

„Nu ne indoim, zice presa naționalistă din Grecia, că Fanarul va rămâne ireductibil în drepturile sale, știind că în ziua când marea biserică va autoriza citirea unui „Sfinte Dumnezeule...“ în românește, atunci putem considera ca percută cauza elenismului care rezidă în unii valahi din Turcia“.

Asta-i doare pe ei. Dar asta nu înseamnă că pentru o durere de asta li e permis a uza de armele cele mai îngrozitoare și de cercarea realizării unui scop, care poate fi bun ori rău, prin mijloacele cele mai sălbatice.

În lupta noastră de aici, grea și anevoioasă, ne îndreptăm cu jale ochii sufletului nostru spre Pind, unde frații noștri cad măcelăriți de iataganul necredincioșilor pentru că-și iubesc neamul cu toate ale lui — și parecă conștiința necazului ne întărește și ne dă încredere în lupta noastră care nu poate fi fără izbândă.

Căci astăzi neamurile cele mici și asuprite reprezintă dreptatea — și dreptatea trebuie să biruiască.

Doi conți.

Sau: *Apponyi în două ipostazuri.*

În numărul său de Rusalii se tânguia amar «B. H.» că «Ungurii n'au nici un prieten adevărat în lumea întreagă», pentru această pricină însă Ungurilor nu le e permis să fie pesimiști, ci optimiști. Trec două zile și iată că marele ziar parisian «Echo de Paris» aduce un articol măgulitor la adresa Ungurilor. Deci, s'a găsit un prieten adevărat, — și «B. H.» n'are de ce să se mai tânguiască. Și, ceea-ce trage mult în cumpănă, articolul e semnat de un conte cu numele Saint-Maurice. Acest conte laudă proiectul de lege al contelui nostru, al lui Apponyi. Articolul a produs mare senzație. Parisul întreg a rămas, uimit de marile idei pedagogice și logice, de cari dă dovezi proiectul unui conte maghiar, din nefericire rămas necunoscut până acum în cercurile mari europene.

Iată ce zice despre acest mare eveniment ziarul «Az Ujság» în numărul de azi, Miercuri: «În «Echo de Paris» contele Saint Maurice glorifică proiectul de lege al lui Apponyi. Atât de bine cunoaște și atât de mult se interesează de această creațiune a pedagogiei maghiare, ca și când nu ar fi conte francez acest conte, ci un jurnalist maghiar. Nu-s mulți conți în Franța cari să urmărească cu atenție încordată chestiunile din țara noastră și deci, față de acesta pe care îl cunoaștem, trebuie să fim cu recunoștința cuvenită. Am vrut să dăm și informații publicului maghiar recunoscător despre acest conte prieten al nostru, dar nu l'am

aflat în Almanahul de Gotha, în care ajunge fiecare ori vrea, ori nu, dacă are rangul de conte. Iată deci că «Echo de Paris» are un conte iar noi un prieten, pe care Almanahul de Gotha îl dă de gol.

Constatăm deci cu inima liniștită că «Echo de Paris» publică foarte bucuros comunicatele guvernului maghiar cu acel titlu și rang, pe cari le dorește respectivul ministru despre al cărui resort e vorba.»

Contele Apponyi (dublu) va fi puțin recunoscător ziarului «Ujság» pentru pozna pe care i-o face. Dar în urma urmelor nu-i nimic imoral în o seducere ca aceasta a opiniei publice din o țară cultă. În definitiv, Apponyi nu-i și el conte, nu face și el pe sfântul ca mare iezuit ce e — și nu e și un Mořiș după taraba politice maghiare? De ce n'ar iscăli deci în două feluri: contele Albert Apponyi și contele Saint-Maurice?

Ghimpe.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

In contra constipației și urmările ei.

ȘTIRILE ZILEI.

Mercuri 22 Mai.

— **Cine-s kosuthiștii?** Inger Soliman, președintele de onoare al partidului independist din cercul electoral Ceica și-a dat demisia din acest post „onorific“. Demisia și-o motivează într'o scrisoare adresată președintelui Vertán Zoltán:

„De un an încoace, în partidul nostru au fost furiași, prin contra-bandă, niște oameni pe cari eu i-am denunțat pentru șarlatanii, furt și alte fapte punibile. Și fiindcă aceste elemente au ajuns în partidul nostru la influență și rol, mă văd nevoit să-mi prezint demisia...“

— **Vasárnapi ujság**, numărul cel mai proaspăt, publică, între altele, două fotografii de actualitate: una dă pe mitropolitul Mețianu întovărășit de episcopul Popea și asesorul consistorial dr. M. Cristea, purtând ca explicație: „Matianu és Pap Iános román püspökök“, cealaltă re episcopul Hossu de braț cu baronul Rudnyászky Iózsef și lângă acesta baronul Pronai Dezső. Și explicarea de sub această fotografie e guesită: numele P. S. episcop e scris cu ortografie ungurească.

— **Examene de maturitate suspendate.** La examenele de maturitate dela gimnaziul din Veszprém, unul dintre profesori a observat că unul dintre elevi se folosește de-o traducere tipărită. Tras la răspundere, a mărturisit că profesorul de latinește le-a comunicat înainte textul ce-l vor avea să-l traducă. În urma acestei descoperiri, directorul gimnazului a suspendat numai decât examenele.

— **Populațiunea capitalei.** Cu prilejul recensământului dela 1901, biroul statistic trâmbișase în lume că la cel mai apropiat recensământ, Budapesta va avea un milion de locuitori. Atunci n'avea decât 733 de mii. Recensământul din anul trecut a demintit însă nădejțile aceste sangvinice. Biroul statistic al Capitalei a constatat că Budapesta astăzi are 802.235 de locuitori. Sporul e dară de 10 mii suflete anual...

— **Predicatori ambulanti.** Consistorul bisercii săsești din Sibiu s'a ocupat în ședințele din urmă ale sale și cu chestia instituirii unui predicator ambulant printre sașii din America.

Chestiunea e destul de interesantă, încât să ne ocupăm și noi de ea în interesul nostru.

Noi avem în America 40.000 de Români emigranți, dintre cari mulți nu mai au de gând să se întoarcă la vetrele lor. — Nu e de loc indiferent acest moment pentru noi cei de acasă: datoria noastră e de a ne îngriji de oamenii noștri ori unde ar fi ei — și cu orice jertfe.

Cei câțiva preoți trimiși în America înseamnă încă destul de puțin. E adevărat că atât preotul unit cât și unul dintre nemți își fac datoria națională redactând fiecare câte o gazetă săptămânală, dar pentru Românii din America, răslețiți în atâtea orașe, aceasta nu ajunge. Ziarele din America nu fac lucru mare și n'ar fi prea mare nevoie ele. Ar trebui lăsați Românii noștri să-și aboneze de-acasă foi ținând legături și în chipul acesta cu patria-mamă. Preoții noștri de acolo ar putea fi mai folositori dacă n'ar redacta foi, ci și-ar pune toate puterile în slujba credincioșilor lor. În America liberală preoții noștri ar putea fi totul pentru credincioșii lor. Prin conducătorii înțelepți, pătrunși de duhul românesc și creștinesc, Românii din America ar putea însemna lucru mare și pentru noi, cei de aici. Dată fiind ușurința de a putea câștiga bani, America ar putea fi pentru noi un real izvor de îmbogățire națională.

De aceasta ar trebui să se îngrijască preoții, cari ar trebui să fie organizatorii și supraveghetorii în toate privințele, a Românilor de acolo.

Alt-cum America pentru noi e numai un teren de ruinare. Acolo slăbesc forțele fizice ale oamenilor noștri, să corup moravurile, se prăpădesc Românii, se îmbogățesc după ei străinii și numai o parte, relativ foarte mică, ajunge la noi, după ostenele lor uriașe.

Pentru cei 40.000 de înși cei 6 preoți sunt și prea puțini, date fiind marile depărțări ce despart pe Românii din diferite orașe.

Ar fi consult dacă consistoarele noastre, dela Sibiu și dela Blaj ar trimite ambele câte un predicator ambulant care să curete în lung și-n lat America și care umblând dela o societate românească la cealaltă să formeze legături între ele. Acești predicatori ambulanti ar putea face ceea-ce nu pot face preoții de acolo: ar putea fi cheagul care să țină laolaltă pe toți Românii. Ei ar propovădui poruncile creștinești și ar face prin aceasta un mare serviciu solidarității noastre naționale.

Instituirea unor astfel de „misionari“ ar trebui să preocupe pe cercurile noastre bisericesti înalte.

— **Spriginirea industriei naționale.** Liga „tulipanului“ a proclamat acum e anul pe vremea guvernului „drabantilor“, drept lozincă pentru toți maghiarii de cinst spriginirea industriei naționale.

Cum înțeleg, însă, „tulipaniștii“ această sprijinire reiasă din jalbele ce zi de zi se publică în ziarle maghiare.

Vestita „Omge“, „Órszágos Magyar Gazdasági Egyesület“ a introdus în palatul ei din calea Ullö — lift. Deși patru fabrici ungare au făcut oferte mai avantajoase, tulipaniștii dela Omge au încheiat contract cu o fabrică din Austria.

Gimnaziile își comandă rechizitele de gimnastică din Austria. Din Austria își comandă și ghetele de gimnastică . . .

Țară fericită cași „Tulipania“ noastră mai rar . . .

— **Victimă a curiozității.** Pe când curgeau într'un circ din Marseille lupte cu tauri, din o lojă de lângă arenă, un copil, curios de a vedea bine mișcările taurilor cari erau tocmai sub loja unde era el cu părinții s'a plecat peste grilaj așa de tare încât s'a rostogolit în arenă, unde s'au năpustit asupra lui taurii, spintecându-l. Bietul băiat a rămas fără răsufare. Nu mai e nici-o nădejde să mai poată fi readus la viață. Până scriem aceste rânduri poate să fi și murit această victimă a curiozității copilărești nevinovate.

— **Aniversarea lui Linné.** Măne, Joi se serbează la universitatea din Upsala și în mai multe societăți de botaniști aniversarea de 200 de ani dela nașterea marelui botanist suedez Linné, care a fost cel dintâiu care a tras o brazdă adâncă în știința botanică pe care a sistematizat-o după anumite legi cari sunt respectate în mare parte până

în ziua de azi. El a împărțit plantele în clase, după anumite semne și indicii externe.

Carierea de botanist a lui Linné e foarte interesantă. Tatăl său era preot reformat care voia să facă din fiul său un urmaș la amvonul bisericești, unde servia. Dar Linné numai spre teologie n'avea tragere de inimă. Tatăl-său, indignat, voia să-l dea la ciobotărie și numai după mari greutăți s'a învoit ca să-l lase să urmeze cursurile la universitate. La universitate a excelat în curând. Pe baza studiilor lui a ajuns, încă destul de timpuriu profesor la universitatea din Upsala, unde acum e sărbătorit.

A. RAZA

croitor,

anunță că și-a deschis atelier

în Budapesta, V. Strada Nádor 28

... vis-à-vis de palatul bursei ...

Il recomandăm pe dl A. Raza, care este Italian și a avut mai înainte atelier în București, atențiunei și sprijinului P. T. Public Român.

Economie.

Comerțul mondial. Este o părere generală, că în Anglia se dezvoltă cea mai mare activitate comercială.

Conform datelor statistice se dovedește însă, că Belgia — în raport cu populația are cea mai mare circulație comercială—în-trece Anglia.

Anglia, cu 43 milioane locuitori, a avut în anul 1905 o circulație comercială în valoare de 22 miliarde franci, Germania (60 milioane locuitori) 15 miliarde, Franța (39 milioane locuitori) aproape 9 miliarde, iar Belgia cu abia 7 milioane locuitori, prezintă o circulație comercială în valoare de șapte miliarde franci.

Pe temeiul acestor date e dovedit, că poporul belgian dezvoltă o activitate comercială de două ori mai mare decât poporul englez, recunoscut de cel mai comercial popor din lume.

Insoțiri (tovărășii) de lăptării. Reuniunea agronomică a comitatului Caraș-Severin a hotărât, ca în fie-care comună din comitat, unde sunt vitele de lipsă și unde e pășune în deajuns, să înființeze tovarășii de lăptărit.

Comitetul reuniunii a comunicat apoi această hotărâre și ministrului de agricultură.

Bursa de efecte. Cursurile tuturor valorilor au căzut.

Anză la aceasta a dat împrejurarea, că prețurile cerealelor s'au urcat din nou.

Astfel speculanții de teama unei crize agricole sunt foarte rezervați.

Circulația în târgul efectiv a fost minimală.

Rentele și valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 661.75
„ „ ung. a.	— 765.50
„ băncei de escompt a.	— 486.75
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 688.—
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 112.25
„ „ coroane 4 „ „	— 94.35
„ austr. de aur 4 „ „	— 117.10
„ „ coroane 4 „ „	— 98.90
Scrisuri fonciare „Albina“	— 101.—
Napoleond'or (20 franci aur)	— 19.16
20 mărci germane, aur — —	— 23.57
Galbeni austriaci și ungurești	— 11.43
Bilete germane 100 mărci	— 118.—
„ franceze 100 franci	— 96.95
„ italiene 100 lire	— 95.65
„ române 100 lei	— 95.40
Ruble rusești de hârtie	— 2.53

Prețurile cerealelor. Târgul de cereale a fost azi iarăși animat.

Prețurile cerealelor se urcă din nou, tendința pe întreaga linie e fermă.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (81 kgr. greutate) s'au plătit azi 20 coroane 40 fileri.

Până la 12 ore din zi s'au vândut 20000 măji m. grâu.

În ultimele 24 ore au sosit la Budapesta 69,417 măji m. grâu, s'au expediat în acelaș timp 19.936 măji m. făină.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, maja metrică., frumos .	20 cor. 40 fil.
„ „ „ „ mijlociu .	19 cor. 90 fil.
„ „ „ „ mai slab .	18 cor. 80 fil.
Săczră, maja m. dela	14 cor. 95 fil. — 15.40
Orz. „ „ „	14 cor. 15 fil. — 14.70
Cucuruz nou „	12 cor. 05 fil. — 12.55
Ovăș, „ „ „	15 cor. 95 fil. — 16.45

II.

Producte.

— Prețurile sunt socolite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela	152 cor. — 153 cor.
Slănină, . . . „	129 cor. — 137 cor.
Cartofi, . . . „	3 cor. 20 fil. — 5.20

Spirit, „	47-50 cor. — 48.—

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni . . . — — —	filieri kilogramul
Tineri . . . 142—144	filieri kilogramul

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

CORRESPONDENT

de limba germană, română și posibil franceză, cu cunoștințe de comptabilitate, se caută pentru o casă de manufactură engros în România.

Condițiuni speciale: să fie creștin, etatea cel mult 30 de ani, liber de armată, de preferat cei cari au mai lucrat în branșa manufacturii.

Oferte cu pretențiunile de salariu și extrase după certificatele de studii și de servicii în cele trei limbi, a se adresa la Administrația ziarului sub D. P. 16.

11-15

CONCURS.

Vlădeasa institut de credit și economie, societate pe acții în B. Huedin (B. Hunyad) publică concurs pentru ocuparea postului de practicant până în 10 Iuliu n. a. c.

Reflectanții au să dovedească prin cereri scrise de mâna lor proprie, instruite cu atestat de botez și testimoniu autentic că sunt absolvenți ai vre unei școale comerciale superioare (academie) și că posed pe deplin limba română, maghiară, eventual și germană.

Alesul după serviciul de proba de 1 an, va fi denumit funcționar cu salariu, bani de cuartier, tantiema și drept la pensiuine în sensul regulamentelor institutului.

Postul este a se ocupa imediat după denumire.

Onorar pe anul de probă k. 720.

B. Hunyad, 17 Maiu 1907.

DIRECȚIUNEA.

1—3.

Tip. „Poporul Român“, István-ut 11.